

PAPER DETAILS

TITLE: IKINCI YABANCI DİL OLARAK RUSÇA ÖĞRENEN ASKERÎ PERSONELE YÖNELİK
RUSÇA ASKERÎ TEMEL SÖZ VARLIĞI

AUTHORS: Ruhan GÜL

PAGES: 53-75

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2956245>

Ruhan GÜL*

**İKİNCİ YABANCI DİL OLARAK RUSÇA
ÖĞRENEN ASKERİ PERSONELE
YÖNELİK RUSÇA ASKERİ TEMEL SÖZ
VARLIĞI**

**BASIC RUSSIAN VOCABULARY FOR
MILITARY PERSONNEL WHO STUDIES
RUSSIAN AS A SECOND FOREIGN
LANGUAGE**

ÖZET

Bu çalışmada ikinci yabancı dil olarak temel seviyede (A1-A2) Rusça eğitimi alan askerî personel için Rusça askerî temel söz varlığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın birinci bölümünde geçmişte ve günümüzde Türkiye’de kullanılan Rusça eğitim materyalleri incelenmiştir. İnceleme sonucunda kaynakların bir kısmının yayın tarihleri itibarıyla eski oldukları, bir kısmının ise genel dil yeterliliği kapsamında terminolojiye yer vermediği görülmüş ve neticede güncel bir çalışmanın hazırlanması gerektiği ortaya konmuştur. İkinci bölümde askerî personele yönelik Rusya menşeli ders kitaplarıyla elektronik basın-yayın kaynakları taranarak öğrenilmesi gereken terimler belirlenmiş ve Rusya’daki askerî akademilerin ders müfredatı ışığında asgari askerî terim sayısı tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda belirlenen 300 birim kelimenin normal ders müfredatına paralel verilmesi tavsiye edilmiş, basın diline önem atfedilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Elde edilen temel Rusça askerî söz varlığı listesinin askerî personele yönelik ders materyali hazırlanması çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Askerî terim, temel söz varlığı, ikinci yabancı dil, basın dili, Rusça.

ABSTRACT

In this study, we aim to determine the basic Russian military vocabulary for military personnel who studies Russian as a second foreign language at the basic level (A1-A2). In line with this purpose, in the first part of the study, we analyzed Russian educational materials used in Turkey in the past and today. As a result, it was seen that some of the sources were outdated, some of them did not include terminology within the scope of general language proficiency, and it was revealed that an up-to-date study should be prepared. In the second part, we scanned Russian textbooks and electronic media sources for military personnel in order to determine the terms to be learned and we determined the minimum number of military terms in the light of the course curriculum of military academies in Russia. We recommend that the 300 units of vocabulary determined to be taught in parallel with the usual course curriculum, and emphasize the necessity of attaching importance to the language of the press. We consider that the basic Russian military vocabulary list obtained will contribute to the preparation of course materials for military personnel.

Keywords: Military term, basic vocabulary, second foreign language, journalistic style, Russian.

* Dr. Öğr. Üyesi, Millî Savunma Üniversitesi, Hava Harp Okulu, Yabancı Diller Bölümü, İstanbul / Türkiye. E-posta: rgul1@hho.msu.edu.tr

Giriş

Bilgi ve iletişim çağında her sektörde olduğu gibi farklı ülkelerde askerlik mesleğini icra edenlerin de düzenli temas hâlinde olması gerekmektedir. Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (AGİT), Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Avrupa Kolordusu gibi uluslararası kuruluşlar tarafından yürütülen askerî faaliyetlerde kullanılan ortak dil İngilizce olsa da, ülkelerin yakın komşu dillerini bilen askerî personel yetiştirmesi iletişimde yaşanabilecek aksaklıkları asgariye indirmek açısından önem arz etmektedir.

Bu açıdan bakıldığında “savunma harcamaları”, “savunma ihracatı”, “en güçlü ordu”¹ gibi araştırmalarda çoğu zaman ilk sıralarda yer alan Rusya’nın resmî dili Rusçanın² öğrenilmesi askerî personel açısından son derece önemlidir. Dünya üzerinde önemli bir askerî ekolü ve gücü temsil eden Rusya’nın Türkiye’nin yakın komşusu olması, ayrıca Türk harp tarihçiliği açısından değerli kaynaklara ev sahipliği yapması, Rus dilini Türk Silahlı Kuvvetleri personeli için daha da önemli kılmaktadır. Bu da bu dilin askerî eğitim kurumları bünyesinde öğretilmesi ve öğrenilmeye teşvik edilmesi gereken komşu dillerin başında geldiğini göstermektedir. Bu nedenledir ki Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Üniversitesi çatısı altında faaliyet gösteren eğitim kurumlarında (Kara Harp Okulu³, Deniz Harp Okulu⁴, Hava Harp Okulu⁵, Yabancı Diller Yüksekokulu⁶) farklı seviyelerde⁷ Rusça eğitimi verilmektedir.

Askerî eğitim kurumlarında yabancı dil eğitimi verilmesinin nihai amacı, personelin bu dili meslek hayatında kullanması olduğu düşünüldüğünde, alınan eğitim seviyesine uygun olarak *askerî terminolojiye* de vâkıf olması beklenmelidir. Bu aşamada “Rusça eğitimi alan bir askerî personel hangi seviyede en az kaç adet terim öğrenmelidir ve bu terimler hangileridir?” sorusu, yani “Rusça askerî temel söz varlığı” konusu gündeme gelmektedir. Çalışmanın çekirdeğini oluşturan bu soruya yanıt bulmak için yapılan alanyazın taraması sonucunda Rusça askerî temel söz varlığının belirlenmesine yönelik M.N. Semenistaya’nın çalışması dışında herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Semenistaya, “Yabancı Askerî Personele Yönelik Meslek Odaklı Temel Söz Varlığı” (Semenistaya, 2019) adlı çalışmasında A1, A2 ve B1 seviyelerinde öğrenilmesi gereken askerî terimlerden oluşan kelime listeleri hazırladığını belirtmiş olsa da, makalede bu listelere yer verilmemiştir. Kitapçık hâline getirilen A1-A2 (Semenistaya, 2017) ve B1 (Semenistaya, 2018) seviyesi terim listeleri büyük olasılıkla hizmet içi kullanıldıklarından piyasadan temin etmek mümkün olmamıştır. Bir yayınevi tarafından kısıtlı bir bölümü paylaşılan 2017 tarihli terim listesi (Ridero, 2023a) incelendiğinde üç önemli nokta göze çarpmıştır: 1) A1 seviyesi için uygun görülen terim listesinde 136 birim kelime bulunmaktadır, ancak 2019 tarihli makalede (Semenistaya, 2019)

¹ 2023 Dünya askerî güç sıralamasına göre Rusya, Amerika Birleşik Devletleri’nin ardından 2. sırada yer almaktadır (Global Firepower, 2023).

² Rusya’nın dışında özellikle eski Sovyet cumhuriyetlerinde yaygın olarak kullanılan Rusça, Birleşmiş Milletler’in 6 resmî dilinden biri olup (OON, 2023), dünyada en çok konuşulan 8’inci dildir (Ethnologue: Languages of the World, 2019).

³ Bk. Kara Harp Okulu, 2023

⁴ Bk. Deniz Harp Okulu, 2023

⁵ Bk. Hava Harp Okulu, 2023

⁶ Kara, Deniz ve Hava Harp Okullarının yabancı dil hazırlık sınıfları ile Yabancı Diller Yüksekokulu Kurslar Müdürlüğü (Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Lisan Okulları birleşerek bu adı almışlardır) 10 Ekim 2022 tarihinde açılan MSÜ Yabancı Diller Yüksekokulu çatısı altında eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedirler.

⁷ Deniz ve Hava Harp Okullarında hedef seviye A2+, Kara Harp Okulunda ise B2’dir.

bu sayının en az 320 olması gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla kaynak güncel değildir; 2) Başta insansız savaş araçları (drone, İHA) olmak üzere son yıllarda askerî literatürde sıkça kullanılan kelimelere yer verilmemiştir; 3) Terim listelerinin Rusya’da eğitim gören yabancı askerî personel gözetilerek hazırlandığı düşünülmektedir, zira A1 seviyesi için hazırlanan listede увольнение [uvolneniye] (çarşı izni), отбой [otboy] (yat borusu) gibi kelimeler bulunmaktadır. Bu kelimeler Türkiye’de Rusça eğitimi alan ve nihai hedefi *ülke menfaatlerini yakından ilgilendiren konuları ve askerî alandaki gelişmeleri yakından takip edebilmek* (Işık, 2008, s. 101), *yurt dışı görevlerinde meslektaşlarıyla sağlıklı iletişim kurabilmek* olan askerî personelin ilk aşamada bilmesi gereken zaruri kelimeler değildir. Bunların yerine дрон [dron] (uçangöz, drone), БПЛА [BPLA] (İnsansız Hava Aracı), информация [informatsiya] (bilgi, haber, veri), Минобороны [Minoborony] (Savunma Bakanlığı) gibi akademik ve operasyonel anlamda kullanılabilecek, haber kaynaklarında ve resmî iletişimde yeri olan güncel kelimelerin öğretilmesinin daha önemli olacağı düşünülmektedir. Sonuç itibarıyla Semenistaya’nın makalesinde belirtilen yöntem temelinde ve Rusya sınırları dışında Rusça eğitimi alan askerî personelin ihtiyaçları ışığında bağımsız bir araştırma yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırmanın ilk etabında geçmişte ve günümüzde Türkiye’deki askerî eğitim kurumlarında ana ders materyali olarak kullanılan Rusça eğitim setlerinin askerî terminoloji içerikleri bakımından yeterli olup olmadıkları incelenmiş, askerî temel söz varlığının belirlenebilmesi için doküman analizi gibi nitel veri toplama sürecine katkı sağlayıp sağlayamayacakları tespit edilmeye çalışılmıştır. İnceleme sonucunda kaynakların bir kısmının yayın tarihleri itibarıyla eski oldukları, bir kısmının ise genel dil yeterliliği kapsamında terminolojiye yer vermediği görülmüştür. Neticede Rusça askerî temel söz varlığının tespit edilebilmesi için bu kaynakların kullanılamayacağı, dolayısıyla askerî personele yönelik Rusya menşeli ders materyalleri ile Rusça yayın yapan askerî, politik, stratejik ve savunma sanayisi içerikli elektronik basın kaynaklarının taranarak güncel bir çalışmanın hazırlanması gerektiği ortaya konmuştur.

Rusya’daki askerî eğitim kurumlarında kullanılan ders materyallerine piyasadan ulaşılması mümkün olmadığından, askerî terminolojinin tespitine yönelik araştırma temin edilebilen Vityaz (Babay ve Kozlova, 1990), Sputnik-1 (Krasnova ve ark., 1994) ders kitapları ve topwar.ru, voennoedelo.com gibi çeşitli elektronik basın organlarının makaleleriyle sınırlandırılmıştır. Ders kitapları doküman analizi yöntemi kapsamında sayfa sayfa incelenmiştir. Bu yöntemin kullanılmasının başlıca gerekçeleri ise şu şekilde sıralanabilir: 1) Terimlerin kullanıldığı örnek cümleleri görmek; 2) Askerî terim özelliği taşımayan fakat sıfat ve isim tamlamalarında askerî terimler ile sık kullanılan kelimeleri tespit etmek; 3) Sesteş terimleri tespit etmek (Kelimelerin kullanım sıklığını analiz ederken hangisinin daha sık kullanıldığını gözlemlemek maksadıyla); 4) Hangi terimlerin eğitimin hangi etabında ve nasıl verildiğini gözlemlemek. Rus elektronik basın organlarının ise en güncel makaleleri incelenmiş, son yıllarda kullanımı artan kelimeler ve haber kaynaklarını anlamayı kolaylaştıracak kısaltmalar tespit edilmiştir.

Kaynak taraması sırasında karşılaşılan askerî terimler ve askerî personelin bilmesinde fayda görülen ifadeler bir excel tablosuna işlenmiştir. Kaynak tarama sürecinin sonunda elde edilen kelimeler 1) Öğrencinin dil seviyesi; 2) Kelimenin kullanım sıklığı; 3) Ders içi faaliyetler; 4) Yabancı heyetlere mihmandarlık/çevirmenlik; 5) Rus askerî ile birlikte çalışma/ortak faaliyet yürütme; 6) Basın-yayın kaynaklarını okuma gibi 6 ana madde gözetilerek tasnif edilmiştir.

Terim listesine dâhil edilecek asgari kelime sayısı Semenistaya'nın makalesi (Semenistaya, 2019) referans alınarak belirlenmiştir. Buna göre A1 seviyesinde en az 320, A2'de 540, B1'de 1080 birim kelime öğrenilmelidir (Bu sayılar Mihailovskaya Topçu Akademisinin Yabancı Dil Olarak Rusça dersi müfredatı göz önünde bulundurularak ve yine aynı kurumda görevli öğretim elemanlarının görüşü alınarak belirlenmiştir). Ancak bu sayıların Rusya'da birinci yabancı dil olarak Rusça eğitimi görecektir askerî personele göre belirlendiği düşünülmektedir. Rusya'daki bir askerî eğitim kurumunda Rusça hazırlık öğrenimi gören yabancı öğrencilerin gelecekteki eğitim dili Rusça olacağından, çevresel faktörlerin (ana dili konuşulan ülkede eğitim görmek) etkisiyle burada verilen Rusça eğitiminin yoğunluğu ile Türkiye'deki askerî eğitim kurumlarında ikinci yabancı dil statüsünde bulunan Rusça eğitim yoğunluğunun büyük oranda farklılık göstereceği muhakkaktır. Bu bağlamda derslerde verilen terminoloji bilgisinin farklı olması gerektiği düşünülmektedir. Dolayısıyla ikinci yabancı dil olarak Rusça (A1-A2) eğitimi alan askerî personele, Semenistaya'nın çalışmasında A1 seviyesi için uygun görülen 300 civarı kelimenin verilmesinin yeterli olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın özellikle *ikinci yabancı dil olarak Rusça* bağlamında yazılmış olmasının sebebi, Rusçanın (Almanca, Fransızca vs.) Türkiye'de büyük oranda İngilizceden sonra ikinci yabancı dil/seçmeli ders (A1-A2) olarak okutulmasından, dolayısıyla daha büyük bir kitleye hitap edeceği düşüncesinden kaynaklanmıştır. Çalışma askerî terimler temelinde hazırlanmış olsa da, yöntem ve bulgularının diğer meslek gruplarına yönelik yabancı dil eğitimi veren ve bu alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara yol gösterebileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın sonucunda elde edilen kelime listesinin savunma sanayisindeki gelişmelere ve konjonktüre bağlı olarak zaman içerisinde güncellenmesi gerektiği unutulmamalıdır. Terim listesinin askerî personele yönelik ders materyali hazırlanırken kullanılması tavsiye edilmektedir.

Türkiye'deki Askerî Eğitim Kurumlarında Kullanılan Ders Kitaplarının Dünü-Bugünü ve Askerî Terminolojinin Yeri

Rusça, 1883/84 (1300) yılından itibaren askerî eğitim kurumlarının çeşitli kademelerinde ders olarak öğretilmeye başlanmıştır (Gariper, 1999, s. 108). Cumhuriyetin ilanından sonra birçok farklı dil gibi Rusçanın da askerî eğitim kurumlarında öğretilmesi hızlanmış ve yaygınlaşmıştır (Karacan, 2015, s. 36). Türkiye'deki Rusça eğitiminin temelleri askerî eğitim kurumlarında atılmış ve yine bu kurumlarda filizlenmiştir.

Bu dönemlerde (XIX. yüzyılın son çeyreği - XX. yüzyılın ilk çeyreği) askerî eğitim kurumlarına yönelik Rusça ders materyalleri de hazırlanmıştır. “*Söz konusu kaynakların ilk örnekleri, Piyade Kaymakamı [Yarbay] Mehmed Sadık tarafından kaleme alınarak 1887/1888 [H.1305] yılında yayımlanan, Rusça Kıraat Muallimi – Üç bölümlük Rusça Okuma Öğretmeni ve Rusça Muallimi olmuştur*” (Olcay, 2020, s. 132). Bunun haricinde askerî eğitim kurumlarında kullanılmak üzere *Yazım Kurallarına Göre Rusça Sözdizimi (3. Sınıf) (1892) (Sintaksis russkogo yazık: primenitelno k pravopisaniyu. Kurs 3-go klassa, 1. baskı 1869), Rusça Muhtasar Grameri (Kratkaya russkaya grammatika) (1893), Mekteb Arkadaşı: Rusça kıraat kitabı (Şkolniy drug: Kniga dlya çteniya v pyati çastyah) (1895), Uçitsa po-russki (Rusça Öğrenim) (1903), Rusça-Türkçe Lügat (Russko-turetskiy slovar) (1909), Rusça Ef'al-i Kıyasiyye ve Gayr-i Kıyasiyye Mecmuası (Sbornik pravilnih i nepravilnih glagolov russkogo yazık) (1905), Rusça Elifba (Russkaya azbuka) (1908), Rusça Mükâleme Dersleri (1908), Rusça-Türkçe Askerî Terimler*

Sözlüğü (1953), *Askerî Liseler için Rusça Ders Kitabı I* (1953), *Askerî Okullar için Rusça Ders Kitabı II* (1956), *Rusça Ders Kitabı I-II* (1966), *Türkçe-Rusça Konuşma Kılavuzu* (1966), *Rusça-Türkçe Harp Esirleri Sorgulama Egzersizleri* (1968) *Türkçe-Rusça/Rusça-Türkçe Temel Fen, Matematik ve Taktik Terimler Sözlüğü* (1995) gibi sözlükler, ders kitapları ve yardımcı kaynaklar hazırlanmıştır. Adı geçen ders kitapları büyük bir emeğin ürünü ve kendi dönemi için oldukça faydalı kaynaklar olsa da, yayın tarihleri itibariyle eski oldukları ve yabancı dil olarak Rusça eğitiminin güncel ihtiyaçlarını karşılama yönünde yetersiz kaldıkları için artık kullanılmamaktadırlar.

Günümüzde Türkiye'deki askerî eğitim kurumlarında içeriği güncel, Rusya'da ve Türkiye'de yabancı dil eğitimi veren kurumlar tarafından da tercih edilen *Поехали* [Poyehali] (Çernışov ve Çernışova, 2019), *Дорога в Россию* [Doroga v Rossiyu] (Antonova ve ark., 2003), *Русский язык: 5 элементов* [Russkiy yazık: 5 elementov] (Esmantova, 2008), *Жили-были* [Jilibili] (Miller ve ark., 2016) gibi Rusya menşeli eğitim setleri ana ders materyali olarak okutulmaktadır. Kullanılan kitaplar sivil-asker fark etmeksizin her türlü eğitim kurumuna hitap eden, içeriği *Yabancı Dil Olarak Rusça Testi TORFL (ТРКИ)*⁸ gözetilerek hazırlanan dünyada kabul görmüş çağdaş kaynaklardır. Askerî eğitim kurumlarına yönelik güncel Rusça ders kitabı mevcut olmadığından bu eğitim setlerinin kullanılmasında sakınca yoktur. Ancak bu kaynakların *genel dil yeterliliğine* (общее владение), yani günlük konuşma diline odaklandığı, dolayısıyla mesleki Rusçaya (tıp, hukuk, mühendislik, uluslararası ilişkiler, askerlik vs.) yönelik içerik barındırmadığı belirtilmelidir. Aynı şekilde TORFL sınavı kapsamında her seviye (A1⁹, A2¹⁰, B1¹¹, B2¹², C1¹³) için ayrı ayrı hazırlanmış olan *temel söz varlığı listeleri* de genel dil yeterliliğine yönelik kelimeler baz alınarak hazırlanmıştır ve terim gibi sadece belirli bir meslek grubunun kullandığı kelimeleri içermemektedir.

Rusçada *лексический минимум* [leksişeskiy minimum] olarak bilinen, Rusça akademik çalışmaların İngilizce çevirilerinde ise lexical minimum, basic dictionary, basic vocabulary, vocabulary list gibi farklı şekillerde ifade edilen dil bilimsel kavram için Celal Demir'in "*Kişinin sahip olduğu konuma, içinde bulunduğu yaş grubuna veya devam ettiği eğitim-öğretim kademesine göre bilmesi gereken (asgari) sözlerin toplamına temel söz varlığı denebilir*" (Demir, 2016, s. 145) şeklinde tanımladığı *temel söz varlığı* ifadesi benimsenmiştir.

Temel söz varlığı listesi ile kastedilen ise yabancı dil olarak Rusça eğitimi alan bir öğrencinin belirli bir seviyede öğrenmesi gereken asgari kelime sayısını ve bu kelimelerin hangileri olduğunu gösterir Rusya Eğitim ve Bilim Bakanlığı onaylı standart sözlüktür. Buna göre A1 seviyesinin sonunda bilinmesi gereken kelime sayısı en az 780 birim, A2 seviyesinde 1300 birim, B1 seviyesinde 2300 birim, B2 seviyesinde 5000 birim, C1 seviyesinde 11.000 birimdir. Usta kullanıcı seviyesi olan C2 için herhangi bir kelime listesi belirlenmemiştir (Andryuşina ve Kozlova, 2015, s. 4).

⁸ Rusya Eğitim ve Bilim Bakanlığının denetiminde Avrupa Ortak Dil Referans Çerçevesi (CEFR) ölçütlerine göre hazırlanan uluslararası Rusça seviye tespit sınavı.

⁹ Bk. Andryuşina ve Kozlova, 2015

¹⁰ Bk. Andryuşina ve Kozlova, 2019

¹¹ Bk. Andryuşina, Bitehtina, Klobukova ve ark., 2019

¹² Bk. Andryuşina, Afanasyeva, Bitehtina ve ark., 2015

¹³ Bk. Andryuşina, Afanasyeva, Dunayeva ve ark., 2019

Geçmişten günümüze Türkiye’deki askerî eğitim kurumlarında kullanılmak üzere belli başlı Rusça ders materyalleri hazırlanmış olsa da, günümüzde kullanılamayacak kadar tarihleri eskimiştir. Hâlihazırda kullanılan ana ders kitaplarının ise genel dil yeterliliği kapsamında terminolojiye yer vermediği görülmüştür. Bu veriler, ülke güvenliğinden sorumlu askerî personelin alacağı Rusça eğitiminde kullanılmak üzere güncel ve kapsamlı materyallerin hazırlanması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu tür çalışmaların hazırlanmasına katkı sağlaması amacıyla yapılan Rusça askerî terimlerden oluşan temel söz varlığı listesinin (bilinmesi gereken asgari askerî terimler ve sayıları) belirlenmesine yönelik araştırmanın sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Rusça Askerî Temel Söz Varlığının Tespiti

Yabancı öğrencilerin üniversite öncesi hazırlık eğitimi geleneksel olarak dört ana profil çerçevesinde ele alınmaktadır: Beşerî, sosyoekonomik, fizik-matematik, kimya-biyoloji bilimleri (Surigın 2019’dan aktaran Semenistaya 2019, s. 24). Ancak bu profillerden hiçbirini içeriği itibarıyla yabancı askerî personele yönelik yabancı dil eğitimi kapsamadığından, listeye “askerî bilimler”in de eklenmesi yanlış olmayacaktır (Tarasova 2018’den aktaran Semenistaya 2019, s. 24). Dolayısıyla askerî bilimler odaklı ders programı geliştirmek, ders materyalleri oluşturmak ve bu materyaller için gerekli Rusça askerî temel söz varlığını belirlemek atılması gereken adımların başında gelmektedir.

Bir dilin temel söz varlığının tespit edilmesi, o dile yönelik yabancılar için hazırlanan ders kitapları, alıştırma kitapları, setler ve testler gibi seviyelere ayrılmış eğitim materyallerinin oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu materyallerin yazarları, hazırladıkları içeriklerde bu kelimelerin kullanılmasına özen göstermelidir, zira bu kelimeler, yabancı dil öğrenen “*kişinin sahip olduğu konuma, içinde bulunduğu yaş grubuna veya devam ettiği eğitim-öğretim kademesine göre bilmesi gereken (asgari) sözler*”den (Demir, 2016, s. 145) oluştuğundan, öğrenme sürecine optimum faydayı sağlayacaktır. Buradan hareketle, Rusça askerî terminolojisinin öğretilmesinde kullanılacak temel söz varlığı listesinin (bilinmesi gereken asgari kelimeler ve sayısı) tespit edilmesinin gerekliliği önem arz etmektedir, zira “*toplumda tutunma gibi meslekte kabul görme ve başarılı olma da mesleğin terminolojisine hâkim olmayı gerektirir*” (Deniz ve ark., 2016, s. 206).

Yapılan alanyazın taraması sonucunda Mihailovskaya Topçu Akademisinde Rusça öğretim elemanı olarak görev yapan M.N. Semenistaya’nın çalışması dışında Rusça askerî temel söz varlığının belirlenmesine yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

M.N. Semenistaya, “Yabancı Askerî Personele Yönelik Meslek Odaklı Temel Söz Varlığı” (Semenistaya, 2019) başlıklı yabancı dil olarak Rusça eğitiminde kullanılması gereken asgari askerî terimlerin tespitine yönelik araştırmasında Rus askerî tüzükleri, ders kitapları, akademide görevli diğer öğretim elemanlarının top, taktik, atış, istihbarat, füze gibi ders materyallerini, ayrıca askerî sözlük ve ansiklopedileri incelemiştir.

Terim listesine dâhil edilecek kelimeleri belirlemek için şu yöntemleri kullanmıştır: 1) istatistiksel (sıklık, yaygınlık, gereklilik vb. ilkeleri); 2) dilsel (kelimeler arası uyumluluk, anlamsal değer vb. ilkeleri); 3) metodik (öğrencinin ana dilinin, yaşının vb. dikkate alınması ilkeleri).

Terim listesine dâhil edilecek kelime sayısının tespiti için Mihailovskaya Topçu Akademisinin “Yabancı Dil Olarak Rusça” dersi müfredatına başvurmuştur. Buna göre bir yabancı askerî personelin hazırlık sınıfı boyunca toplam 2800–3000 birim kelime (850–900’ü genel yeterliliğe, 850–900’ü basın diline, 1100–1200’ü mesleki uzmanlığa yönelik kelimeler) bilmesi gerekmektedir.

Terim listesinin dil seviyelerine göre ayrılması sürecinde eğitimin hedefi, ders saati göz önünde bulundurulmuş ve Mihailovskaya Topçu Akademisinde görevli öğretim elemanlarının görüşü alınmıştır.

Sonuç olarak A1 seviyesi için 320, A2 için 540, B1 için 1080 birim kelime belirlenmiştir (Semenistaya, 2019, s. 26).

Elde edilen terim listesi Semenistaya’nın makalesinde (Semenistaya, 2019) sunulmamıştır. Mihailovskaya Topçu Akademisi yayınevi tarafından kitapçık hâline getirilen ve basılan terim listeleri (Semenistaya, 2017; Semenistaya, 2018) büyük olasılıkla *hizmet içi* kullanıldıklarından piyasadan temin etmek mümkün olmamıştır. Ridero yayınevinde kitapçıklarla ilgili sınırlı sayıda örnek kelimenin verildiği bir tanıtım yazısı olsa da eser temin edilememektedir. Çalışmanın Mihailovskaya Topçu Akademisi tarafından *Hizmete Özel* olarak kabul edilip daha sonra satışının geri çekilmiş olması ihtimal dâhilindedir. Yayınevinin tanıtım yazısında A1 seviyesi için belirlenen tüm kelimeler (136 birim kelime) verilmişken, A2 seviyesi eksik bırakılmıştır (Ridero, 2023a). B1 seviyesinde ise sadece А-Д [A-D] harfleri arasındaki kelimeler sıralanmıştır (Ridero, 2023b).

Semenistaya’nın 2017 tarihli A1 seviyesi temel askerî terimler listesinde (Ridero, 2023a) 136 birim kelime bulunmaktadır. Fakat 2019 tarihli makalesinde (Semenistaya, 2019) A1 seviyesi için 320 birim kelime uygun görülmüştür. Dolayısıyla kelime sayısı zaman içerisinde artmıştır. Bu farklılık, kelime listesinin deneme yanılma yöntemiyle, öğretim elemanlarının tecrübe ve katkılarıyla zaman içerisinde değiştiğini göstermektedir.

M.N. Semenistaya’nın temel askerî terimleri belirlemeye yönelik çalışmasının tamamının yayımlanmamış olması bizi kendi araştırmamızı yapmaya itmiştir.

Rusya’daki askerî eğitim kurumlarında kullanılan ders materyallerinin piyasada bulunmasının mümkün olmaması nedeniyle Rusça askerî terminolojinin tespitine yönelik araştırmamızı yabancı askerî personele Rusça öğretmek için 1990’lı yılların başında yayımlanan “*Вуязь*” [Vityaz] (Babay ve Kozlova, 1990), “*Спутник-1*” [Sputnik-1] (Krasnova ve ark., 1994) ders kitapları ve elektronik basın organları ile sınırlandırmak zorunda kaldık.

Elimizdeki “*Тактика. Ракетно-артиллерийское вооружение*” [Taktika. Raketno-artilleriyskoye voorujeniye] (Semenistaya, 2020), “*Конструктор Калашников*” [Konstruktor Kalaşnikov] (Kirik, 2019), “*Оружейник Макаров*” [Orujeynik Makarov] (Kirik, 2017), “*Стрелковое оружие*” [Strelkovoye orujiye] (Kovalkova, 2012), “*Военная история России*” [Voyennaya istoriya Rossii] (Jarova ve Tretyakova, 2012), “*Калашников: автомат и человек*” [Kalaşnikov: avtomat i čelovek] (Golubeva, 2009) gibi diğer yardımcı eğitim kaynakları ise *top-füze, muharebe tüfeği, tabanca, küçük silah, tarih* özelinde içeriğe sahip olduğundan, başka bir ifadeyle kelime hazineleri askerlik mesleğinde kullanılan genel ifadelerden ziyade Kara Kuvvetlerinin kısıtlı bir alanına odaklandığından (ör. silah parçaları), ayrıca sadece B1 ve üstü dil

seviyesine hitap ettiklerinden araştırmaya dâhil edilmemişlerdir. Belirtilmelidir ki, yukarıda bahsi geçen yardımcı kaynaklar silah bakım, topçu sınıfı vs. alanlarında uzmanlaşacak olan askerî personelin ihtiyaç duyacağı kelime bilgisini içermektedir ve ihtiyaç duyulması hâlinde başvurulabilecek kaynaklardır.

Araştırmamızın temelini oluşturan *Vityaz* ve *Sputnik-1* ders kitaplarının A0-B1 seviyelerine hitap etmeleri, daha çok Kara Kuvvetlerine yönelik ifadeler bulunsa da, Deniz ve Hava Kuvvetlerine yönelik terimleri de içermeleri bu iki kaynağı baz almamıza etken olmuştur. Eserler bu yönleriyle Türkiye’de Rusça eğitimi alan personelin askerî terminoloji ihtiyacını karşılayacağı düşüncesindeyiz. Yaptığımız araştırmanın sonucuna baktığımızda daha fazla kaynak tarayan Semenistaya’nın elde ettiği kelimeler ile büyük oranda uyum gösterdiği görülmüştür. Bu veri de bizim elde ettiğimiz temel söz varlığı listesinin kullanılabilirliğini ortaya koymaktadır.

İncelemiş olduğumuz *Vityaz* (1990) ve *Sputnik-1* (1994) ders kitapları günümüzde askerî personelin Rusça eğitimine yönelik piyasada ulaşılabilecek en yeni tarihli kaynaklar olsalar da, içeriğindeki kavramların güncelliği tartışmaya açık bir konudur. Askerî geleneklerin etkisiyle askerî yapılanma, doktrin ve kavramlarda büyük değişimler/reformlar yaşanmamaktadır. Dünyadaki tüm silahlı kuvvetlerin bel kemiğini oluşturan silah unsurlarının (*пистолет* [pistolet] (tabanca), *автомат* [avtomat] (piyade tüfeği), *артиллерия* [artilleriya] (topçu sınıfı), *ракета* [raketa] (füze), *боеприпасы* [boyepripası] (mühimmat), *истребитель* [istrebitel] (avcı uçağı), *радар* [radar] (radar), *военный корабль* [voyenniy korabl] (savaş gemisi), *подводная лодка* [podvodnaya lodka] (denizaltı) vs.) güncelliğini koruduğu görüldüğünden¹⁴, kitapta geçen kelimelerin eskimiş sayılması pek mümkün değildir. Bu açıdan bakıldığında 1990’lı yıllarda ve bugün kullanılan askerî ifadelerde büyük bir değişiklik yaşanmış olması beklenmemektedir. Ancak teknolojinin hızlı gelişimi ile neredeyse her gün yeni kavramların dilimize yerleştiğini gözlemleyebiliyoruz. Askerî literatür de bu gelişmelerden nasibini alan bir alandır. Son yıllarda kullanımı gittikçe artan (özellikle İkinci Karabağ Savaşı ve Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında) insansız hava, kara ve deniz araçları askerî literatürde giderek yerini almaya başlamıştır. Türkçe askerî literatürde başta *dron* veya *drone* (uçangöz¹⁵), *İnsansız Hava Aracı (İHA)*, *Silahlı İnsansız Hava Aracı (SİHA)*, *Dikey İniş Kalkışlı İnsansız Hava Aracı (DİHA)*, *Taarruzi İnsansız Hava Aracı (TİHA)*, *İnsansız Kara Aracı (İKA)*, *Silahlı İnsansız Deniz Aracı (SİDA)* gibi ifadeler kullanılırken; Rusçada *дрон* [dron] (uçangöz), *беспилотник* [bespilotnik] (uçangöz, İHA), *беспилотный летательный аппарат (БПЛА, БЛА)* [bespilotny letatelnyy apparat (BPLA, BLA)] (İnsansız Hava Aracı), *беспилотное наземное транспортное средство (БНТС, БТС)* [bespilotnoye nazemnoye transportnoye sredstvo (BNTS, BTS)] (İnsansız Kara Aracı) gibi ifadelerin kullanım sıklığının arttığı gözlemlenmektedir. Ancak Semenistaya’nın araştırmasında (Ridero, 2023a) görece yeni yaygınlaşan bu tür kelimelere rastlanmamıştır. Dolayısıyla incelediği dokümanların insansız savaş araçlarının yaygın kullanılmadığı bir dönemin eserleri olduğu düşünülmektedir. Bu kelimelerin yabancı dil olarak Rusça (askerî personele yönelik) derslerinde

¹⁴ “Пентагон намерен в течение двух лет нарастить производство артиллерийских снарядов на 500%, увеличив производство обычных боеприпасов до рекордного со времен Корейской войны уровня.” [Pentagon, iki yıl içinde top mermisi üretimini %500 artırmayı ve konvansiyonel mühimmat üretimini Kore Savaşı’ndan bu yana rekor düzeye çıkarmayı planlıyor.] (Kommersant, 2023).

¹⁵ Türk Dil Kurumu İngilizce kökenli “drone” kelimesinin Türkçe karşılığını “uçangöz” olarak belirlemiş olsa da (Habertürk, 2017), askerî personel ve kurumlar tarafından kabul gördüğünü gösterir yaygın bir kullanım gözlenmemiştir.

örneğin insansız teknoloji görselleri göstermek suretiyle kullanılması çağımıza ayak uydurulması açısından önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda, Vityaz ve Sputnik-1 kitaplarında yer almasa da, araştırmamızın sonunda elde ettiğimiz “Rusça Askerî Temel Söz Varlığı Listesi”ne *дрон* [dron] (uçangöz), *беспилотник* [bespilotnik] (uçangöz, İHA) gibi bazı güncel kelimelerin eklenmesi uygun bulunmuştur.

Rusya ve dünyadaki gelişmelerden haberdar olabilmek, gazete, dergi ve internet gibi Rusça açık kaynakları takip edebilmek, dolayısıyla bahsi geçen kaynaklarda sıklıkla kullanılan *корреспондент* [korrespondent] (muhabir), *ведущий* [veduşiy] (sunucu), *обзор* [obzor] (toplu bakış), *новости* [novosti] (haberler), *репортаж* [reportaj] (röportaj), *агентство* [агентство] (ajans), *горячая точка* [goryaçaya toçka] (sıcak çatışma bölgesi), *актуальная информация* [aktualnaya informatsiya] (güncel bilgi), *информировать – проинформировать* [informirovat – proinformirovat] (bilgi vermek), *анализировать – проанализировать* [analizirovat – proanalizirovat] (analiz etmek), *публиковать – опубликовать* [publikovat – opublikovat] (yayımlamak) gibi ifadeler ve *СМИ* [SMİ] (medya), *ЦРУ* [TsRU] (Central Intelligence Agency), *ФСБ* [FSB] (Federal Güvenlik Servisi), *РФ* [RF] (Rusya Federasyonu), *США* [SŞA] (Amerika Birleşik Devletleri), *СССР* [SSSR] (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği), *МИД* [MİD] (Dışişleri Bakanlığı), *Минобороны* [Minoboronı] (Savunma Bakanlığı) gibi kısaltmalara aşina olmak için basın dilinin temel düzeyde ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Rusya’daki yükseköğretim kurumlarında gazetecilik eğitimi alacak olan yabancı öğrencilere yönelik *Основы журналистики* [Osnovı jurnalistiki] (Gazeteciliğin Temelleri) isimli bir ders kitabı hazırlanmış olsa da, eserin sadece B1 ve üstü seviyeye hitap etmesinden¹⁶ ve gazetecilik teorisine odaklanmasından¹⁷ dolayı, bir başka ifadeyle eserin hedef kitlesi açısından bakıldığında ikinci yabancı dil olarak Rusça dersinde kullanılması uygun bulunmamıştır. Bunun yerine öğrencinin seviyesine uygun Rusça haber kaynaklarının okunması, cümle veya metin analizinin yapılması önerilmektedir: “*Новые подробности реформы вооруженных сил*” [Silahlı Kuvvetler reformunun yeni ayrıntıları] (Ryabov, 2023), “*США меняют стратегию по Украине*” [ABD Ukrayna stratejisini değiştiriyor] (TASS, 2023), “*Минобороны получило истребители пятого поколения*” [Savunma Bakanlığı beşinci nesil avcı uçaklarını teslim aldı] (Komarin, 2022), “*Сколько лет может служить корабль?*” (Bir savaş gemisi kaç yıl hizmet verebilir?) (Kaptsov, 2022).

Kısaltmaların “*sözlü ve yazılı iletişimde zamandan ve yerden tasarruf sağlamaları, yani hemen her alanda geçerli olan ‘az çaba prensibi’ni tam anlamıyla karşılıyor olmaları, ayrıca dikkat çekici ve akılda kalıcı olmaları*” (Gül, 2017, s. 487) gibi özellikleri sayesinde basın dilinin en önemli gereksinimlerinden “*basit, anlaşılır ve aynı zamanda kısa olma*” (Gül, 2012, s. 20)

¹⁶ “Учебное пособие «Основы журналистики» предназначено для иностранных граждан, обучающихся по специальности «Журналистика» и владеющих русским языком в объеме базового уровня.” [“Gazeteciliğin Temelleri” ders kitabı, temel seviyede (A2) Rusça bilgisine sahip yabancı gazetecilik öğrencilerine yöneliktir] (Nikitina, 2017, s. 96).

¹⁷ “В состав пособия входят введение; темы «Определение журналистики. Функции и принципы журналистики», «Возникновение и развитие журналистики», «Система и типология СМИ», «Жанры журналистики»; Практическое занятие по определению жанров журналистских материалов, а также тексты для дополнительного чтения.” [Ders kitabı; giriş, “Gazeteciliğin tanımı. Gazeteciliğin işlevleri ve ilkeleri”, “Gazeteciliğin ortaya çıkışı ve gelişimi”, “Medya sistemi ve tipolojisi”, “Gazetecilik türleri”; Gazetecilik materyallerinin türlerinin belirlenmesine yönelik pratik çalışmalar ve ek okuma metinlerinden oluşmaktadır] (Nikitina ve Rubtsova, 2018, s. 4).

ilkesini karşılıyor olmaları, Rus basın dilinde çok fazla kısaltma kullanılmasının başlıca nedenlerindendir. Bu gerçekten hareketle, askerî personelin haber kaynağını anlamasına yardımcı olacağını düşündüğümüz Rus basınında sıkça karşılaşılan kısaltmaların “Rusça Askerî Temel Söz Varlığı Listesi”ne eklenmesi uygun görülmüştür.

Semenistaya’nın terim listesinde günlük askerî jargonda kullanılan ifadelere yer verilmemiştir. Ancak belirtilmelidir ki “Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Tüzüğü”ne (Ustav, 2007) ve askerî eğitim kurumlarının yönetmeliklerine (Pravila, 2022) dayanılarak hazırladığımız aşağıdaki örnek diyalogta geçen ifadeler Rus askerî personeli arasında rutin bir şekilde kullanılmaktadır:

Selamlaşma (Ders başlangıcında):

- Sınıf kıdemlisi: *Смирно! / Встать. Смирно!*
[Hazır ol!¹⁸ / Kalk. Hazır ol!]
- Öğretim elemanı: *Здравствуйте, товарищи курсанты!*
[Merhaba Yoldaş¹⁹ Harbiyeliler!]
- Öğrenciler: *Здравия желаем, товарищ преподаватель!*
[Merhaba Yoldaş Öğretmen!]
- Öğretim elemanı: *Вольно! Садись!*
[Rahat! Oturun!]

Vedalaşma (Ders bitiminde):

- Sınıf kıdemlisi: *Смирно! / Встать. Смирно!*
[Hazır ol! / Kalk. Hazır ol!]
- Öğretim elemanı: *До свидания, товарищи!*
[Hoşça kalın Yoldaşlar!]
- Öğrenciler: *До свидания, товарищ лейтенант!*
[Güle güle Yoldaş Teğmen!]
- Öğretim elemanı: *Вольно! Конец занятия!*
[Rahat! Ders bitmiştir!]

Diyalogta geçen *вольно* [volno] (rahat), *смирно* [smirno] (hazır ol) gibi komutlar Rusya’da eğitim alan yabancı askerî personel için alışlagelmiş günlük konuşma ifadeleri ve/veya sözcük türü bakımından “ünlem” olduklarından terim olarak kabul edilmeyip kelime listesine (Semenistaya, 2017; Semenistaya, 2018) eklenmemiş olabilirler. Ancak sadece silahlı kuvvetler ve kolluk kuvvetleri tarafından kullanıldıkları düşünüldüğünde askerî terim sayılmaları yanlış

¹⁸ Türk Silahlı Kuvvetlerinin Askerî Nezaket ve Terbiye Kuralları’nda (ANTK 41) yer alan 28. maddede “Bir yere gelen veya bir yerden ayrılan sıralı amirlerini ilk gören kıdemli personel ‘Dikkat’ çeker” denilmektedir. Benzer bir durumda Rusya’da *hazır ol!*, *esas duruş!*, *dikkat!* anlamlarına gelen *смирно* [smirno] komutu kullanılmaktadır.

¹⁹ Sovyetler Birliği Silahlı Kuvvetlerinden günümüz Rus askerî jargonuna miras kalan *товарищ* [tovariş] (yoldaş, arkadaş, dost) ifadesi unvan veya rütbeden önce söylenen bir saygı sözüdür.

olmayacaktır, zira “*terimler sadece ilgili mesleğin parçası olan insanların söz varlığıdır*” (Deniz ve ark., 2016, s. 207). Bu kelimeler *ülke menfaatlerini yakından ilgilendiren konuları ve askerî alandaki gelişmeleri yakından takip edebilmek* prensibi kapsamında zaruri bilinmesi gereken ifadeler değildir, ancak yazılı/sözlü çeviri, yurt dışı görev gibi durumlarda karşılaşılma ihtimaline karşı, kulak aşinalığı kazandırmak maksadıyla ders başlarken (selamlaşma) ve biterken (vedalaşma) kullanılması uygun olacağı düşünülmüş ve bazıları terim listemize dâhil edilmiştir.

Semenistaya, incelediği materyallerde geçen kelimelerin kullanım sıklığını tespit etmek için *Simple Word Sorter (ver 1.0)* programını kullanmıştır (Ridero, 2023a). Biz ise bu ve benzeri bir istatistik programı ile elde edilemeyecek verileri görebilmek için belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizi (Sak ve ark, 2021, s. 230) yöntemi kapsamında kitapları baştan sona, sayfa sayfa incelemeyi tercih ettik. Bu yöntemi kullanmamızın başlıca gerekçeleri:

1) Terimlerin kullanıldığı örnek cümleleri görmek.

Автомат [avtomat] (piyade tüfeği) kelimesi:

“*Я курсант. Это мой автомат.*” [Ben Harbiyeliyim. Bu benim piyade tüfeğim.] (Babay ve Kozlova, 1990, s. 27), “*У него нет автомата.*” [Onun piyade tüfeği yok.] (Babay ve Kozlova, 1990, s. 97), “*Курсант с новым автоматом.*” [Yeni bir piyade tüfeği olan Harbiyeli.] (Babay ve Kozlova, 1990, s. 130), “*Это автомат, а это автоматы.*” [Bu bir piyade tüfeği. Bunlar ise piyade tüfekleri.] (Krasnova ve ark., 1994, s. 77), “*Это наши автоматы, наши карабины, наши пистолеты.*” [Bunlar bizim piyade tüfeklerimiz, karabinalarımız, tabancalarımız.] (Krasnova ve ark., 1994, s. 116), “*Почему автомат называется АК?*” [Piyade tüfeğine neden AK deniyor?] (Krasnova ve ark., 1994, s. 376) vs.

2) Askerî terim özelliği taşımayan fakat sıfat ve isim tamlamalarında askerî terimler ile sık kullanılan kelimeleri tespit etmek.

Оборонительное сооружение (tahkimat), *старший сержант* (kıdemli çavuş), *танковая школа* (tank okulu), *военный журнал* (harp dergisi), *ночное видение* (gece görüşü), *вооружённые силы* (silahlı kuvvetler), *строевая подготовка* (yanaşık düzen eğitimi), *боевой порядок* (muharebe düzeni) vs.

3) Sesteş terimleri tespit etmek (Kelimelerin kullanım sıklığını analiz ederken hangisinin daha sık kullanıldığını gözlemlemek maksadıyla).

Корабль [korabl] (gemi) kelimesi:

Военный корабль (isim / Savaş gemisi [su üstünde ilerleyen taşıt])

Космический корабль (isim / Uzay gemisi [uzayda ilerleyen taşıt])

Военный [voyennıy] (1. askerî, 2. askerî personel) kelimesi:

Военный аэродром (sıfat / Askerî havalimanı)

Здесь нет военных. (isim / Burada askerî personel yok.)

4) Hangi terimlerin eğitimin hangi etabında ve nasıl verildiğini gözlemlemek.

Sputnik-1 ders kitabında sayfa 116'dan itibaren başlayan sıfatlar konusunda önce “новый, старый, красивый, большой, хороший” [yeni, eski, güzel, büyük, iyi] gibi genel dil yeterliliğine yönelik sıfatlar yardımıyla dil bilgisi işlenmiş ve örnek cümleler verilmiş, akabinde sayfa 126'dan itibaren askerî literatürde kullanılan sıfatlar “война-военный, десант-десантный, офицер-офицерский, артиллерия-артиллерийский, танк-танковый” şeklinde isim kökleriyle verildikten sonra örnek cümleler ile pekiştirilmiştir: “Это танковая рота.” [Bu bir tank bölüğü.], “Это десантный батальон?” [Bu bir hava indirme taburu mu?], “– Какой это журнал? – Это военный журнал.” [– Bu ne dergisi? – Harp dergisi.] vs.

Taranan kaynaklarda askerî terminolojiye ait olduğu şüphe götürmeyen kelimelerin (артиллерия [artilleriya] (topçu sınıfı), бригада [brigada] (tugay), военный [voyennıy] (askerî), граната [granata] (el bombası), командовать [komandovat] (komuta etmek), оружие [orujiye] (silah), полковник [polkovnik] (albay), снаряд [snaryad] (top mermisi), стрелять [strelyat] (ateş etmek), фронт [front] (cephe), ВМФ [VMF] (Deniz Kuvvetleri), ПТУР [PTUR] (güdümlü tanksavar füzesi), ПВО [PVO] (hava savunma) vs.) dışında askerlik mesleğinde kullanılacağını düşündüğümüz diğer kelimeleri de taslak listemize eklemeyi uygun bulduk. Bunlar:

- Ulaşım araçları: самолёт [samolyot] (uçak), корабль [korabl] (gemi), баржа [barja] (mavna), мотоцикл [mototsikl] (motosiklet), грузовик [gruzovik] (kamyon), планёр [planyor] (planör) vs.;

- Araç gereçler: крыло [krılo] (kanat), руль [rul] (direksiyon), бак [bak] (depo), топливо [toplivo] (yakıt), циркуль [tsirkul] (pergel), бензин [benzin] (benzin), блокнот [bloknót] (not defteri), компас [kompas] (pusula), всепогодный [vsepogodny] (her türlü hava koşuluna karşı dayanıklı) vs.;

- Kurum, kuruluş ve yapılar: академия [akademiya] (akademi), кабинет [kabinet] (ofis), аэропорт [aeroport] (havaalanı), космодром [kosmodrom] (uzay üssü), комплекс [kompleks] (sistem, üs, tesis), бюро [byuro] (büro), универмаг [univermag] (süpermarket), ангар [angar] (hangar), могила [mogila] (mezar), мавзолей [mavzoley] (mozole) vs.;

- Meslek, görev ve vasıflar: космонавт [kosmonavt] (kozmonot), конструктор [konstruktor] (tasarımcı), медик [medik] (tabip), водитель [voditel] (şoför), хирург [hirurg] (cerrah), переводчик [perevodçik] (çevirmen), пассажир [passajir] (yolcu), инвалид [invalid] (engelli), инспектор [inspektor] (müfettiş) vs.;

- Coğrafi unsurlar: берег [bereg] (sahil), земля [zemlya] (toprak, kara, yer), небо [nyebo] (gökyüzü), воздух [vozduh] (hava), территория [territoriya] (bölge, arazi), кустарник [kustarnik] (çalı), яма [yama] (çukur), пограничный [pograniçny] (hudut), черноморский [çernomorskiy] (karadeniz) vs.;

- Yönler: юг [yug] (güney), север [sever] (kuzey), восточный [vostoçny] (doğu), юго-западный [yugo-zapadny] (güneybatı) vs.;

- Yerleşim yerleri: деревня [derevnıya] (köy), село [selo] (köy), посёлок [posyolok] (kasaba) vs.;

- Sıfat ve isim tamlamalarında kullanılan askerî terim özelliği taşımayan kelimeler: *военно-воздушная академия* [voyoynno-vozduşnaya akademiya] (hava harp akademisi), *ручная граната* [ruçnaya granata] (el bombası), *младший лейтенант* [mladşiy leytenant] (asteğmen), *морской офицер* [morskoy ofitser] (deniz subayı) vs.;

- Ölçü bildiren kelimeler: *дальность* [dalnost] (uzaklık, menzil), *высота* [visota] (yükseklik, irtifa), *точность* [toçnost] (kesinlik, isabetlilik), *средний* [sredniy] (orta, ortalama, ortanca), *ровный* [rovniy] (düz, dengeli, eşit), *радиус* [radius] (yarıçap), *вес* [ves] (ağırlık) vs.;

- Tören: *победа* [pobeda] (zafer), *орден* [orden] (nişan), *медаль* [medal] (madalya), *парад* [parad] (geçit töreni), *награда* [nagrada] (ödül), *честь* [çest] (şeref), *героический* [geroiçeskiy] (kahramanca), *посмертно* [posmertno] (ölümünden sonra), *слава* [slava] (şan) vs.;

- Mühendislik: *орбита* [orbita] (yörünge), *аэродинамика* [aerodinamika] (aerodinamik), *водоизмещение* [vodoizmeşeniye] (deplasman), *ядерный* [yaderniy] (nükleer), *двухместный* [dvuhmestniy] (çift kişilik) vs.;

- Duygu: *бояться* [boyatsa] (korkmak), *смелость* [smelost] (cesaret), *храбрый* [hrabriy] (cesur), *гордость* [gordost] (gurur) vs.;

- Savaş alanında kullanılabilecek fiiller: *прыгать – прыгнуть* [prıgat – prıgnut] (atlamak), *преодолевать – преодолеть* [preodolevat – preodolet] (alt etmek, aşmak), *притаскивать – притащить* [pritaskivat-pritaşit] (sürükleyerek çekmek), *рисковать – рискнуть* [riskovat – risknut] (riske girmek) vs.

Mihailovskaya Topçu Akademisi gibi Rusya'daki bir askerî eğitim kurumunda Rusça hazırlık öğrenimi gören yabancı öğrencilerin gelecekteki eğitim dili Rusça olacağından, çevresel faktörlerin (ana dili konuşulan ülkede eğitim görmek) kaçınılmaz etkisiyle burada verilen Rusça eğitiminin yoğunluğu ile Türkiye'deki askerî eğitim kurumlarında ikinci yabancı dil statüsünde bulunan Rusça eğitim yoğunluğunun büyük oranda farklılık göstereceği muhakkaktır. Bu bağlamda derslerde verilen terminoloji bilgilerinin farklı olması gerektiği düşünülmektedir. Dolayısıyla *Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (CEFR)* standartlarına göre A2 seviyesinde ikinci yabancı dil olarak Rusça eğitimi alan askerî personele, Semenistaya'nın çalışmasında A1 seviyesi için uygun görülen 300 civarı kelimenin verilmesinin yeterli olacağı görüşündeyiz.

Vityaz ve *Sputnik-1* ders kitaplarından elde edilen 1529 birim kelime kullanım sıklıklarına göre sıralandıktan sonra askerî personelin A1 ve A2 seviyesi kapsamında bilmesinde fayda görülen kelimeler seçilmiştir. Buna ilave olarak *topwar.ru*, *voennoedelo.com* gibi çeşitli Rus elektronik basın organlarının gündem maddeleri incelenmiş, son yıllarda kullanımı artan kelimeler ve haber kaynaklarını anlamayı kolaylaştıracak kısaltmalar tespit edilip kelime listesine dâhil edilmiştir. Sonuç olarak Tablo 1'de sunulan 300 birim kelimelik "Rusça Askerî Temel Söz Varlığı Listesi (A1-A2)" elde edilmiştir.

Bahsi geçen listedeki kelimeler 1) Öğrencinin dil seviyesi; 2) Kelimenin kullanım sıklığı; 3) Ders içi faaliyetler; 4) Yabancı heyetlere mihmandarlık/çevirmenlik; 5) Rus askeri ile birlikte çalışma/ortak faaliyet yürütme; 6) Basın-yayın kaynaklarını okuma gibi 6 ana madde gözetilerek hazırlanmıştır. Listedeki kelimeler genel askerî terimler olup başta Kara Kuvvetleri olmak üzere, Deniz ve Hava Kuvvetlerine ait terimleri ve askerî literatürde sık kullanılan A2 seviyesine uygun

kelimeleri içermektedir. Genel dil yeterliliğine yönelik temel (A2) söz varlığı listesinde (Andryuşina ve Kozlova, 2019) yer alan *самолёт* [samolyot] (uçak), *карта* [karta] (harita), *план* [plan] (plan), *победа* [pobeda] (zafer), *переводчик* [perevodçik] (çevirmen), *технический* [tehniçeskiy] (teknik), *летать-лететь* [letat-letet] (uçmak) gibi kelimeler bizim listemize dâhil edilmemiştir. Fakat *корабль*²⁰, *часть*²¹ gibi askerî literatürde özel anlamı olan kelimeler bahsi geçen listede (Andryuşina ve Kozlova, 2019) yer alsalar da bizim listemize dâhil edilmişlerdir. Kelimelerin birden çok anlamı olması hâlinde, sadece en yaygın kullanılan anlamı ile askerî literatürde kullanılan anlamı verilmiştir.

Elde edilen kelime listesi genel askerî terimlerden oluşmaktadır ve ikinci yabancı dil olarak Rusça eğitiminde temel seviyede (A2), birinci yabancı dil olarak Rusça eğitiminde ise başlangıç seviyesinde (A1) kullanılabilir.

Askerî terimlerin ayrı bir “Askerî Terminoloji Dersi” şeklinde değil, *Vityaz* ve *Sputnik-1* kitaplarında gözlemlendiği üzere normal ders müfredatına paralel bir şekilde, uygun görüldüğü yerlerde, örnek cümleler kullanarak verilmesi tavsiye edilmektedir.

Tablo 1’de kelimeler Rusça alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Parantez içerisinde Rusça kelimenin Türkçe anlamı ile ilgili açıklamalar verilmiş ve *i.* (isim), *s.* (sıfat), *f.* (fiil), *ü.* (ünlem), *z.* (zarf) kısaltmaları kullanılmıştır.

Tablo 1. Rusça Askerî Temel Söz Varlığı Listesi (A1-A2)

авианосец: <i>i.</i> uçak gemisi	база: <i>i.</i> üs
авиационный: <i>s.</i> havacılık	баррикада: <i>i.</i> barikat
авиация: <i>i.</i> havacılık	батальон: <i>i.</i> tabur
автомат: <i>i.</i> piyade tüfeği, muharebe tüfeği, saldırı tüfeği	батарея: <i>i.</i> batarya (<i>topçu birliği</i>)
автомобиль: <i>i.</i> otomobil, araba, araç, vasıta, taşıt	беженец: <i>i.</i> mülteci, sığınmacı
агент: <i>i.</i> ajan	безопасный: <i>s.</i> güvenli
агрессор: <i>i.</i> saldırgan	беспилотник: <i>i.</i> uçangöz, drone, insansız hava aracı (<i>İHA</i>)
адмирал: <i>i.</i> amiral	бинокль: <i>i.</i> dürbün
академия: <i>i.</i> akademi	битва: <i>i.</i> muharebe
ангар: <i>i.</i> hangar	блокада: <i>i.</i> abluka
арестовывать – арестовать: <i>f.</i> tutuklamak	боевой: <i>s.</i> savaş, savaşçı, muharip
армейский: <i>s.</i> ordu	боеприпасы: <i>i.</i> mühimmat, cephanes
армия: <i>i.</i> ordu	боец: <i>i.</i> savaşçı, muharip
артиллерийский: <i>s.</i> topçu	бой: <i>i.</i> muharebe
артиллерист: <i>i.</i> topçu	бомба: <i>i.</i> bomba
артиллерия: <i>i.</i> topçu sınıfı, topçu, topçuluk	бомбардировщик: <i>i.</i> bombardıman uçağı
атака: <i>i.</i> taarruz, saldırı, hücum	бомбёжка: <i>i.</i> bombardıman
атаковать: <i>f.</i> taarruz etmek, saldırmak, hücum etmek	бомбить – побомбить: <i>f.</i> bombalamak
атташе: <i>i.</i> ataşe	борьба: <i>i.</i> mücadele
аэродром: <i>i.</i> havalimanı	БПЛА, БЛА: <i>i.</i> insansız hava aracı (<i>İHA</i>), drone
	бригада: <i>i.</i> tugay

²⁰ *Корабль* [korabl] savaş gemisi, *судно* [sudno] sivil gemi anlamında kullanılmaktadır.

²¹ *Часть* [çast] kelimesinin ilk anlamı *bölüm, kısım* olsa da, *askerî birlik, askerî birim* anlamı da vardır.

бронетехника: <i>i.</i> zırhlı araçlar
бронированный: <i>s.</i> zırhlı
ВВС: <i>i.</i> Hava Kuvvetleri
вертолёт: <i>i.</i> helikopter
вертолётчик: <i>i.</i> helikopter pilotu
верфь: <i>i.</i> tersane
взвод: <i>i.</i> takım, müfreze
взрыв: <i>i.</i> patlama
ВКС: <i>i.</i> Hava-Uzay Kuvvetleri
ВМС: <i>i.</i> Deniz Kuvvetleri
ВМФ: <i>i.</i> Deniz Kuvvetleri (<i>Rusya</i>)
водитель: <i>i.</i> şoför
воевать – повоевать: <i>f.</i> savaşmak
военнослужащий: <i>i.</i> askerî personel
военный: 1) <i>s.</i> askerî, harp 2) <i>i.</i> askerî personel
воин: <i>i.</i> savaşçı, muharip
война: <i>i.</i> savaş, harp
войско: <i>i.</i> ordu, askerî birlik
вольно: 1) <i>ü.</i> rahat! (<i>komut</i>) 2) <i>z.</i> serbestçe
вооружение: <i>i.</i> silahlanma, silah (<i>silahlar bütünü</i>)
враг: <i>i.</i> düşman
вражеский: <i>s.</i> düşman
ВС: <i>i.</i> Silahlı Kuvvetler
вуз: <i>i.</i> yüksekokul
гаубица: <i>i.</i> obüs
генерал армии: <i>i.</i> orgeneral
генерал: <i>i.</i> general
генерал-лейтенант: <i>i.</i> tümgeneral
генерал-майор: <i>i.</i> tuğgeneral
генерал-полковник: <i>i.</i> korgeneral
Генштаб, ГШ: <i>i.</i> Genelkurmay
главком: <i>i.</i> başkomutan
госпиталь: <i>i.</i> askerî hastane
гражданский: <i>s.</i> sivil
граната: <i>i.</i> el bombası
гранатомёт: <i>i.</i> bombaatar
ГРУ: <i>i.</i> Baş İstihbarat İdaresi (<i>GRU</i>) (<i>Askerî istihbarat teşkilatı</i>)
груз: <i>i.</i> yük, kargo
группировка: <i>i.</i> grup, örgüt (<i>genelde olumsuz çağrışım</i>)
гусеница: <i>i.</i> palet (<i>tank</i>)
дежурный: <i>s.</i> nöbetçi

действовать – подействовать: 1) <i>f.</i> hareket etmek 2) <i>f.</i> geçerli olmak 3) <i>f.</i> etkilemek
десант: 1) <i>i.</i> çıkarma harekâtı 2) <i>i.</i> çıkarma birliği
десантник: <i>i.</i> hava indirme eri, çıkarma eri
десантный: <i>s.</i> (hava) indirme, çıkarma
дивизия: <i>i.</i> tümen
доброволец: <i>i.</i> gönüllü
доклад: <i>i.</i> sözlü sunum
докладывать – доложить: <i>f.</i> sözlü rapor vermek
дрон, <i>i.</i> uçangöz, drone
Евросоюз, ЕС: <i>i.</i> Avrupa Birliği
захватывать – захватить: <i>f.</i> ele geçirmek, işgal etmek
защищать – защитить: <i>f.</i> korumak, savunmak
звание: <i>i.</i> rütbe
звезда: <i>i.</i> yıldız
зенитка: <i>i.</i> uçaksavar topu
зенитный: <i>s.</i> uçaksavar
знак: <i>i.</i> işaret
информация: <i>i.</i> bilgi, haber, veri
инфраструктура: <i>i.</i> altyapı
истребитель: <i>i.</i> avcı uçağı
казарма: <i>i.</i> kışla, yatakhane
капитан: <i>i.</i> yüzbaşı
каска: <i>i.</i> kask
колонна: <i>i.</i> konvoy, kol
команда: 1) <i>i.</i> takım, ekip 2) <i>i.</i> komut
командир: <i>i.</i> komutan
командование: <i>i.</i> komutanlık
командовать – покомандовать: <i>f.</i> komuta etmek
командующий: <i>i.</i> komutan
комплекс: <i>i.</i> sistem, üs, tesis, kompleks
контролировать: <i>f.</i> kontrol etmek, denetlemek
конфликт: <i>i.</i> anlaşmazlık, çatışma
корабль: <i>i.</i> gemi (<i>askerî</i>)
корпус: 1) <i>i.</i> bina, yapı, gövde 2) <i>i.</i> kolordu
КПП: 1) <i>i.</i> kontrollü geçiş noktası 2) <i>i.</i> nizamiye
крейсер: <i>i.</i> kruvazör
кровь: <i>i.</i> kan
курсант: 1) Harp okulu öğrencisi 2) <i>i.</i> kursiyer
лагерь: <i>i.</i> kamp
лейтенант: <i>i.</i> teğmen
лётчик: <i>i.</i> pilot (<i>askerî uçak</i>)

ликвидировать: <i>f.</i> etkisiz hâle getirmek
лодка: <i>i.</i> tekne
магазин: <i>i.</i> şarjör
майор: <i>i.</i> binbaşı
манёвр: 1) <i>i.</i> hareket (<i>yer değiştirme</i>) 2) <i>i.</i> tatbikat
марш: 1) <i>i.</i> marş (<i>yürüyüş</i>) 2) marş (<i>müzik</i>)
маршал: <i>i.</i> mareşal
маршрут: <i>i.</i> güzergâh
матрос: <i>i.</i> deniz eri
медпункт: <i>i.</i> revir
международный: <i>s.</i> uluslararası
местность: <i>i.</i> arazi
МИД: <i>i.</i> Dışişleri Bakanlığı
мина: <i>i.</i> mayın
министр: <i>i.</i> bakan
Минобороны, МО: <i>i.</i> Savunma Bakanlığı
миномёт: <i>i.</i> havan
мобилизация: <i>i.</i> seferberlik
мобилизованный: 1) <i>s.</i> seferber edilmiş 2) <i>i.</i> seferber edilmiş kimse
могила: <i>i.</i> mezar
моряк: <i>i.</i> denizci (<i>asker veya sivil</i>)
мост: <i>i.</i> köprü
награда: <i>i.</i> ödül
наёмник: <i>i.</i> paralı asker
нападение: <i>i.</i> saldırı, baskın
направление: <i>i.</i> yön, istikamet
наступление: <i>i.</i> taarruz, saldırı, hücum
НАТО: <i>i.</i> North Atlantic Treaty Organization (<i>NATO</i>)
начальник: <i>i.</i> amir
область: <i>i.</i> bölge, eyalet, alan
обмундирование: <i>i.</i> askerî elbise (<i>tüm ekipmanlarıyla</i>)
оборона: <i>i.</i> savunma
огонь: <i>i.</i> ateş
оккупант: <i>i.</i> işgalci
окоп: <i>i.</i> siper
ООН: <i>i.</i> Birleşmiş Milletler
опасный: <i>s.</i> tehlikeli
операция: <i>i.</i> harekât, operasyon
орудие: <i>i.</i> ağır silah (<i>top, obüs vs.</i>)
оружие: <i>i.</i> silah
отделение: 1) <i>i.</i> şube, bölüm 2) <i>i.</i> manga

отряд: <i>i.</i> takım, müfreze
офицер: <i>i.</i> subay
офицерский: <i>s.</i> subay
палатка: <i>i.</i> çadır
папка: <i>i.</i> klasör, dosya
парад: <i>i.</i> geçit töreni
парашют: <i>i.</i> paraşüt
патрон: <i>i.</i> fişek
патруль: <i>i.</i> devriye
ПВО: <i>i.</i> hava savunma
переговоры: <i>i.</i> müzakere
пехота: <i>i.</i> piyade
пехотинец: <i>i.</i> piyade eri
пилот: <i>i.</i> pilot (<i>sivil uçak</i>)
пистолет: <i>i.</i> tabanca
побеждать – победить: <i>f.</i> yenmek, zafer kazanmak, mağlup etmek
погон: <i>i.</i> apolet
пограничник: <i>i.</i> sınır muhafızı
подготовка: <i>i.</i> hazırlık, hazır hâle getirme, eğitim
поддержка: <i>i.</i> destek, takviye
подлодка: <i>i.</i> denizaltı
подполковник: <i>i.</i> yarbay
подразделение: <i>i.</i> küçük birlik
позиция: <i>i.</i> mevzi, konum, pozisyon
полигон: <i>i.</i> poligon, atış yeri
полк: <i>i.</i> alay
полковник: <i>i.</i> albay
помощь: <i>i.</i> yardım
поражение: <i>i.</i> yenilgi, mağlubiyet
порох: <i>i.</i> barut
порт: <i>i.</i> liman
посёлок: <i>i.</i> kasaba
посол: <i>i.</i> büyükelçi, elçi
пост: 1) <i>i.</i> nöbet yeri 2) <i>i.</i> görev
потеря: <i>i.</i> zayiat, kayıp
приказ: <i>i.</i> emir
приказывать – приказать: <i>f.</i> emretmek
ПРО: <i>i.</i> füze savunması
производство: <i>i.</i> üretim
пропуск: 1) <i>i.</i> giriş/geçiş müsadesi 2) <i>i.</i> giriş/geçiş belgesi
противник: 1) <i>i.</i> düşman 2) <i>i.</i> rakip
ПТО: 1) <i>i.</i> tanka karşı savunma 2) <i>i.</i> tanksavar topu

пулемёт: <i>i.</i> makineli tüfek
пуля: <i>i.</i> mermi, kurşun
пункт: 1) <i>i.</i> nokta, yer 2) <i>i.</i> anlaşma/yasa maddesi
пушка: <i>i.</i> top (silah)
радист: <i>i.</i> telsizci
разведка: 1) <i>i.</i> istihbarat 2) <i>i.</i> keşif
разведчик: 1) <i>i.</i> istihbaratçı 2) <i>i.</i> keşifçi
ракета: 1) <i>i.</i> roket 2) <i>i.</i> füze
рана: <i>i.</i> yara
раненый: 1) <i>s.</i> yaralı 2) <i>i.</i> yaralı
рапорт: 1) <i>i.</i> tekmil 2) <i>i.</i> rapor
расчёт: <i>i.</i> manga (<i>topçu</i>)
рация: <i>i.</i> telsiz
ров: <i>i.</i> hendek
рота: <i>i.</i> bölük
РФ: <i>i.</i> Rusya Federasyonu
рядовой: <i>i.</i> er
сапёр: <i>i.</i> istihkâmcı
СВ: <i>i.</i> Kara Kuvvetleri
СВО: <i>i.</i> özel askerî operasyon
связист: <i>i.</i> muhabereci
связь: <i>i.</i> muhabere
секрет: <i>i.</i> sır
сержант: 1) <i>i.</i> çavuş 2) <i>i.</i> astsubay
сила: <i>i.</i> kuvvet, güç
склад: <i>i.</i> depo
служба: <i>i.</i> hizmet (<i>görev, iş</i>)
служить – послужить: <i>f.</i> hizmet etmek (<i>iş görmek, çalışmak</i>)
СМИ: <i>i.</i> medya, basın-yayın, kitle iletişim araçları
смирно: 1) <i>ü.</i> hazır ol! (<i>komut</i>), esas duruş! (<i>komut</i>), dikkat! (<i>komut</i>) 2) <i>z.</i> uslu, sakın
снайпер: <i>i.</i> keskin nişancı
снаряд: <i>i.</i> top mermisi
солдат: <i>i.</i> er, asker
союзник: <i>i.</i> müttefik, dost
спасать – спасти: <i>f.</i> kurtarmak
спецназ: <i>i.</i> komando, özel kuvvetler
спутник: <i>i.</i> yaray uydu
сражение: <i>i.</i> muharebe
СССР: <i>i.</i> Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)
старшина: <i>i.</i> başçavuş

свол: 1) <i>i.</i> namlu, 2) <i>i.</i> tabanca (<i>argo</i>)
стратегический: <i>s.</i> stratejik
стрельба: <i>i.</i> atış
стрелять – пострелять: <i>f.</i> ateş etmek
судно: <i>i.</i> gemi (<i>sivil</i>)
США: <i>i.</i> Amerika Birleşik Devletleri (ABD)
тактика: <i>i.</i> taktik
тактический: <i>s.</i> taktik
танк: <i>i.</i> tank
танкист: <i>i.</i> tankçı
танковый: <i>s.</i> tank
тело: 1) <i>i.</i> beden, vücut 2) <i>i.</i> ceset, naaş
теракт: <i>i.</i> terör saldırısı
территория: <i>i.</i> bölge, alan, arazi
террорист: <i>i.</i> terörist
техник: <i>i.</i> tekniker, teknisyen
товарищ: <i>i.</i> yoldaş, arkadaş, dost (<i>Rus askerî jargonunda unvan veya rütbeden önce söylenen saygı sözü</i>)
топливо: <i>i.</i> yakıt
торпеда: <i>i.</i> torpido
тревога: <i>i.</i> tehlike alarmı
труп: <i>i.</i> ceset, ölü, naaş, kadavra
тыл: <i>i.</i> cephe gerisi
убежище: <i>i.</i> sığınak
убивать – убить: <i>i.</i> öldürmek
убитый: 1) <i>s.</i> ölü 2) <i>i.</i> ölü
угроза: <i>i.</i> tehdit
удар: <i>i.</i> vuruş, darbe
ударять – ударить: <i>f.</i> vurmak, darbetmek
умирать – умереть: <i>i.</i> ölmek, can vermek
уничтожать – уничтожить: <i>f.</i> imha etmek, yok etmek
управление: 1) <i>i.</i> yönetme işi, sevk ve idare 2) <i>i.</i> yönetim, müdürlük, idare 3) <i>i.</i> komuta merkezi
установка: 1) <i>i.</i> kurma, kurulum, yerleştirme, yerleştirilme 2) <i>i.</i> cihaz, araç, makine, mekanizma, tertibat
участок: 1) <i>i.</i> kısım, mıntıka, bölüm, bölge 2) <i>i.</i> polis karakolu (<i>argo</i>)
учение: <i>i.</i> tatbikat
училище: 1) <i>i.</i> teknik okul 2) <i>i.</i> askerî okul
ФИО: <i>i.</i> soyadı–adı–baba adı
флаг: <i>i.</i> bayrak
фланг: <i>i.</i> yan, kanat

флот: 1) <i>i.</i> donanma 2) <i>i.</i> deniz filosu
форма: <i>i.</i> üniforma
фронт: <i>i.</i> cephe
ФСБ: <i>i.</i> Federal Güvenlik Servisi (FSB)
цель: <i>i.</i> hedef, amaç
ЦРУ: <i>i.</i> Central Intelligence Agency (CIA)
часть: 1) <i>i.</i> bölüm, kısım 2) <i>i.</i> askerî birlik, askerî birim
ЧВК: <i>i.</i> özel askerî şirket (ÖAŞ)

шпион: <i>i.</i> casus
штаб: <i>i.</i> karargâh
штурм: <i>i.</i> taarruz, saldırı, hücum
экипаж: <i>i.</i> mürettebat
эксперт: <i>i.</i> bilirkişi, uzman
эскадрилья: <i>i.</i> filo (<i>havacılık</i>)
эсминец: <i>i.</i> muhrip, destroyer
ядерный: <i>s.</i> nükleer

Sonuç

Rusya'nın Türkiye'nin yakın komşusu olması, Rusçanın ise dünyada yaygın kullanılan dillerin başında gelmesi Rus dilinin turizm ve ticaretin yanı sıra askerî alanda da önem kazanmasına vesile olmuştur. Bu açıdan askerî personelin mihmandarlık, çeviri, yurt dışı görev gibi faaliyetlerde kullanılmak üzere Rusça askerî literatüre hâkim olması önem arz etmektedir.

XIX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren askerî eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere yönelik Rusça ders materyalleri hazırlanmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra birçok farklı dil gibi Rusçanın da askerî eğitim kurumlarında öğretilmesi hızlanmış ve yaygınlaşmıştır. Günümüzde askerî personele yönelik güncel Rusça eğitim materyallerinin piyasada bulunmaması, kullanılan kaynakların ise terminoloji içermeyen genel dil yeterliliğine yönelik Rusya menşeli eğitim setleri olması, Rusça askerî terminoloji alanında çalışmalar yapılmasının önemini göstermiştir.

Bu amaç doğrultusunda yabancı askerî personele yönelik Rusça ders kitapları “Vityaz” ve “Sputnik-1”, ayrıca elektronik basın-yayın kaynakları taranmış, elde edilen kelimeler 1) Öğrencinin dil seviyesi; 2) Kelimenin kullanım sıklığı; 3) Ders içi faaliyetler; 4) Yabancı heyetlere mihmandarlık/çevirmenlik; 5) Rus askeri ile birlikte çalışma/ortak faaliyet yürütme; 6) Basın-yayın kaynaklarını okuma gibi 6 ana madde gözetilerek tasnif edilmiş ve bunun sonucunda 300 kelimedenden oluşan bir Rusça askerî temel söz varlığı listesi ortaya konmuştur.

Elde edilen kelime listesi her türlü kolluk ve silahlı kuvvette kullanılabilecek genel askerî terimlerdir ve ikinci yabancı dil olarak Rusça eğitiminde temel seviyede (A1-A2), birinci yabancı dil olarak Rusça eğitiminde ise başlangıç seviyesinde (A1) kullanılabilir.

Genel dil yeterliliğine (общее владение) yönelik Rusya menşeli Rusça ders kitaplarının güncel ve son öğretim yöntem ve tekniklerine uygun hazırlandıkları göz önüne alındığında askerî eğitim kurumlarında kullanılabilecekleri belirtilmelidir. Ancak bu kaynaklara ek olarak normal ders müfredatına paralel bir şekilde öğrencinin seviyesine uygun oranda askerî terminolojinin de verilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmanın sonucunda elde edilen terim listesinin askerî personele yönelik ders materyali hazırlanırken kullanılması, savunma sanayisindeki gelişmelere ve konjonktüre bağlı olarak zaman içerisinde güncellenmesi, ayrıca farklı ders tasarımlarına göre farklı listelerin geliştirilmesi tavsiye edilmektedir.

Extended Abstract

In this study, we aim to determine the basic Russian military vocabulary for military personnel who studies Russian as a second foreign language at the basic level (A1-A2).

In the introduction, it was pointed out that Russian language education is given at different levels in the educational institutions of the Turkish National Defense University, and it was emphasized that military personnel who learn Russian should not only master the daily spoken language but also the terminology related to their professional field in order to communicate with their foreign colleagues.

In the first part, it was examined whether the Russian educational materials used in Türkiye in the past and today are sufficient in terms of their military terminology content, and it was tried to determine whether they can contribute to the data collection process to determine the basic military vocabulary. It was stated that Russian language education in Türkiye started to be given in military education institutions in the 1880-ies, but today there are no current studies for military personnel. It is stated that today, textbooks such as “Poekhali” and “Doroga v Rossiyu”, which focus on general language proficiency, are used in military education institutions. At the end of this section, it is shown that textbooks were prepared for use in military educational institutions in Türkiye, especially in the first quarter of the twentieth century, but the materials are no longer used because they are insufficient to meet the current needs of Russian as a foreign language education, and the main textbooks currently used do not include terminology within the scope of general language proficiency.

In the second part, it was stated that there is no study on the determination of basic military terminology in Russian except for M.N. Semenistaya. Due to the unavailability of course materials used in military education institutions in Russia, including the basic vocabulary list for military personnel prepared by Semenistaya, we had to limit our research on the determination of the Russian military basic vocabulary list to the Russian “Vityaz” and “Sputnik-1” textbooks published in the early 1990s to teach Russian to foreign military personnel, as well as electronic media such as “topwar.ru” and “voennoedelo.com”. Considering that military structure, doctrine, and concepts have not changed much due to the great influence of military traditions, it was considered that words such as cannon, tank, and submarine are indispensable weapon elements of today's armies and it was deemed appropriate to use the above-mentioned textbooks published in the 1990s as a source of vocabulary. The necessity to attach importance to the language of the press was emphasized within the scope of the principle of closely following the issues that closely concern the interests of the country and the developments in the military field. The agenda items of the Russian electronic media were analyzed, and the words that have increased in use in recent years and abbreviations (БПЛА, дрон, мобилизованный, etc.) that would make it easier to understand the news sources were included in the vocabulary list. The answer to the question of how many military vocabulary words military personnel should know at what language level was determined in the light of the standards used at the Mikhailovskaya Military Artillery Academy, and as a result, it was deemed appropriate that military personnel learning Russian as a second foreign language at the basic level (A1 and A2) should know around 300 military vocabulary words. The vocabulary obtained as a result of the source analysis is based on 6 main items such as

1) The language level of the student; 2) Frequency of use of the word; 3) In-class activities; 4) Hosting/interpreting for foreign delegations; 5) Cooperation/co-operation with the Russian military; 6) Reading media sources, and as a result, the “Russian Military Basic Vocabulary List (A1-A2)” presented in Table 1, consisting of 300 words, was put forward.

The vocabulary list obtained is general military terms that can be used in all kinds of armed forces and can be used at the A1-A2 level in Russian as a second foreign language education and at the A1 level in Russian as a first foreign language education. It was stated that Russian textbooks for general language proficiency can be used in military educational institutions, given that they are prepared in accordance with current and latest teaching methods and techniques, but it was emphasized that in addition to these resources, military terminology should be provided in parallel with the regular curriculum at a level appropriate to the level of the student. It was recommended that this list be used when preparing course materials for military personnel, that it be updated in line with the developments in the defense industry and the conjuncture, and that different lists be developed according to different course designs.

Kaynakça

- Andryuşina, N.P. ve Kozlova, T.V. (2015). *Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven. Obşeye vladeniye*. Zlatoust.
- Andryuşina, N.P. ve Kozlova, T.V. (2019). *Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Bazoviy uroven. Obşeye vladeniye*. Zlatoust.
- Andryuşina, N.P., Afanasyeva, İ.N., Bitehtina, G.A., Klobukova, L.P. ve Yatsenko, İ.İ. (2015). *Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Vtoroy sertifikatsionniy uroven. Obşeye vladeniye*. Zlatoust.
- Andryuşina, N.P., Afanasyeva, İ.N., Dunayeva, L.A., Klobukova, L.P., Krasilnikova, L.V. ve Yatsenko, İ.İ. (2019). *Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Tretiy sertifikatsionniy uroven. Obşeye vladeniye*. Zlatoust.
- Andryuşina, N.P., Bitehtina, G.A., Klobukova, L.P., Noreyko, L.N. ve Odintsova, İ.V. (2019). *Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu. Perviy sertifikatsionniy uroven. Obşeye vladeniye*. Zlatoust.
- Antonova, V.Ye., Nahabina, M.M., Safronova, M.V. ve Tolstıh, A.A. (2003). *Doroga v Rossiyu. Uçebnik russkogo yazıka (elementarniy uroven)*. (2. Baskı). Zlatoust.
- Babay, N.G. ve Kozlova, R.K. (1990). *Vityaz. Uçebnik russkogo yazıka dlya zarubejnih voyenno-uçebnih zavedeniy*. Russkiy yazık.
- Çernışov, S.İ. ve Çernışova, A.V. (2019). *Poyehali! Russkiy yazık dlya vzroslih. Naçalniy kurs: uçebnik. Çast I.I.* (2. Baskı). Zlatoust.
- Demir, C. (2016). Türkçe Eğitim-Öğretim Programları ve Kişisel Söz Varlığı. *Milli Eğitim Dergisi*, (210), 141-161.

- Deniz Harp Okulu. (2023). Bölgesel Diller Ana Bilim Dalı Başkanlığı. <https://dho.msu.edu.tr/dekanlik/bolum/yabancidiller/bolgeselabd.html> adresinden 14 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Deniz, K., Alkol, N. & Öğretmeni, T. (2016). Mesleki Dilin Söz Varlığı ve Terim. *Milli Eğitim Dergisi*, (210), 201-214.
- Esmantova, T.L. (2008). *Russkiy yazık: 5 elementov: uroven A1 (elementarniy)*. Zlatoust.
- Ethnologue: Languages of the World. (2019). Summary by language size. <https://web.archive.org/web/20190312060544/https://www.ethnologue.com/statistics/size> adresinden 14 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Gariper, C. (1999). Rusça'dan Türkçe'ye Yapılan İlk Edebî Tercümeler Üzerine Bir Araştırma: Manzum Tercümeler. *İlmi Araştırmalar*, 0(7), 105-134.
- Global Firepower. (2023). 2023 Military Strength Ranking. <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php> adresinden 29 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Golubeva, A.V. (2009). *Kalaşnikov: avtomat i çelovek*. (2. Baskı). Zlatoust.
- Gül, R. (2012). Funktsionirovanie russkih i turetskih abbreviatur v publitsistiçeskom stile. *Mejdunarodnyy Aspirantskiy Vestnik. Russkiy Yazık za Rubejom*, (2), 19-22.
- Gül, R. (2017). Rus ve Türk Dilinde Kullanılan Kısaltmaların Tarihi Üzerine Bir İnceleme. *idil*, 6 (30), 485-496.
- Habertürk. (2017, 4 Ekim). Drone'un Türkçe karşılığı 'uçangöz'. <https://www.haberturk.com/droneun-turkce-karsiligi-ucangoz-1658781> adresinden 23 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Hava Harp Okulu. (2023). Yabancı Diller. <https://hho.msu.edu.tr/sayfadetay.aspx?SayfaId=13&ParentMenuId=43> adresinden 14 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Işık, A. (2008). Millî Savunma ve Yabancı Dil. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 4(8), 99-128.
- Jarova, O. ve Tretyakova, L. (2012). *Çitayem teksti po spetsialnosti. Vip.10. Voyennaya istoriya Rossii*. Zlatoust.
- Kaptsov, O. (2022, 2 Mayıs). Skolko let mojet slujit korabl? <https://tehnovar.ru/355236-Skolyko-let-moghet-slughity-korably.html> adresinden 15 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Kara Harp Okulu. (2023). Bölgesel Diller Ana Bilim Dalının Amacı. https://kho.msu.edu.tr/akademik/dekanlik/yabanci_diller_bolumu/yab_dil_anasayfa.html adresinden 14 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Karacan, H. (2015). Geçmişten Günümüze Türkiye'de Rusça Öğreniminin Tarihi Temelleri ve Eğitim İlişkileri. *International Journal of Russian Studies*, 4/1, 35-40.
- Kirik, S.V. (2017). *Orujeynik Makarov: kompleksnoye učeбноye posobiye dlya izučayuşih russkiy yazık kak inostranniy*. Russkiy yazık.

- Kirik, S.V. (2019). *Konstruktor Kalashnikov: Kompleksnoye uchebnoye posobiye dlya izuçayuşih russkiy yazık kak inostranniy*. Russkiy yazık.
- Komarin, S. (2022, 28 Aralık). Minoboroni poluçilo istrebiteli pyatogo pokoleniya. <https://voennoedelo.com/posts/id36387-sagjpzt9qlzbrlv4cpdh> adresinden 15 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Kommersant. (2023, 24 Ocak). NYT: Pentagon za dva goda planiruyet uveličit na 500% proizvodstvo artilleriyskih snaryadov. <https://www.kommersant.ru/doc/5784638> adresinden 15 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Kovalkova, A.V. (2012). *Çitayem teksti po spetsialnosti. Vip.13. Strelkovoye orujie*. Zlatoust.
- Krasnova, A.A., Merkulova, T.V. ve Mefodyeva, İ.M. (1994). *Sputnik-1. Učebnik russkogo yazıka. Kniga dlya uçaşegosya*. Russkiy yazık.
- Miller, L.V., Politova, L.V. ve Rybakova, İ.Ya. (2016). *Jili-bili... 28 urokov russkogo yazıka dlya naçinayuşih: učebnik*. (14. Baskı). Zlatoust.
- Nikitina, Ye.V. (2017). Obuçeniye inostrannih uçaşihsy yazıku spetsialnosti “jurnalistika” na predvuzovskom etape. *Dovuzovskiy etap obučeniya v Rossii i mire: yazık, adaptatsiya, sotsium, spetsialnost: sbornik statey I Mejdunarodnogo kongressa prepodavateley i rukovoditeley podgotovitelnih fakultetov*, (2), 94-97.
- Nikitina, Ye.V. ve Rubtsova D.N. (2018). *Osnovi jurnalistiki: uchebnoye posobiye dlya inostrannih studentov, obuçayuşihsy po spetsialnosti “Jurnalistika”. I sertifikatsionniy uroven*. (3. Baskı). RUDN.
- Olçay, T. (2020). Geçmişten Günümüze Türkiye'de Rus Dili ve Edebiyatı Öğretimi. *I. Uluslararası Sovyet Sonrası Türkiye-Rusya İlişkileri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 129-142.
- OON (Organizatsiya Obyedinyonnih Natsiy). (2023). Kakiye yazıki yavlyayutsa ofitsialnımi yazıkami OON? <https://www.un.org/ru/aboutun/booklet/> adresinden 14 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Pravila. (2022, 1 Kasım). Pravila vnutrennego rasporyadka voyennogo uchebnogo tsentra pri Penzenskom gosudarstvennom universitete. https://vuc.pnzgu.ru/files/vuc.pnzgu.ru/pravila_vnuttraspr_2022.pdf adresinden 1 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- Ridero. (2023a). Leksicheskiy minimum po yazıku spetsialnosti dlya inostrannih voyennoslujashih. Elementarniy uroven. Bazoviy uroven. https://ridero.ru/books/leksicheskii_minimum_po_yazyku_specialnosti_dlya_inostrannykh_voyennosluzhashikh/freeText/#freeTextContainer adresinden 15 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Ridero. (2023b). Leksicheskiy minimum po yazıku spetsialnosti dlya inostrannih voyennoslujashih. Perviy sertifikatsionniy uroven. https://ridero.ru/books/leksicheskii_minimum_po_yazyku_specialnosti_dlya_inostrannykh_voyennosluzhashikh_1/freeText/#freeTextContainer adresinden 15 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.

- Ryabov, K. (2023, 19 Ocak). Novıye podrobnosti reformı voorujyonnih sil. <https://topwar.ru/209015-novye-podrobnosti-reformy-vooruzhennyh-sil.html> adresinden 15 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Öneren Şendil, Ç., ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Semenistaya, M.N. (2017). *Leksiçeskiy minimum po yazıku spetsialnosti dlya inostrannih voyennoslujaşih. Elementarniy uroven. Bazoviy uroven*. MVAA.
- Semenistaya, M.N. (2018). *Leksiçeskiy minimum po yazıku spetsialnosti dlya inostrannih voyennoslujaşih. Perviy sertifikatsionniy uroven*. MVAA.
- Semenistaya, M.N. (2019). Professionalno oriyentirovannıye leksiçeskiye minimumı dlya inostrannih voyennoslujaşih. *Vektor nauki Tolyattinskogo gosudarstvennogo universiteta*, (4), 24-28. <https://doi.org/10.18323/2221-5662-2019-4-24-28>
- Semenistaya, M.N. (2020). *Çitayem tekstı po spetsialnosti. Vip.17. Taktika. Raketno-artilleriyskoye voorujeniye*. Zlatoust.
- Surigin, A.İ. (2019). *Pedagogiçeskiye proyektirovaniye sistemi predvuzovskoy podgotovki inostrannih studentov*. Zlatoust.
- Tarasova, Ye.N. (2018). Uçyot profilya obuçeniya v organizatsii professionalno-pedagogiçeskogo obşeniya na zanyatiyah po RKİ. *Dinamika yazıkovih i kulturnih protsessov v sovremennoy Rossii*, № 6, 1715–1720.
- TASS. (2023, 2 Şubat). Bloomberg: SŞA menyayut svoyu strategiyu po Ukraine. <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/16951221> adresinden 15 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.
- Ustav. (2007, 10 Kasım). Ustav vnutrenney slujbi Voorujyonnih Sil Rossiyskoy Federatsii. <https://doc.mil.ru/files/morf/military/npa/Ustav1.pdf> adresinden 15 Şubat 2023 tarihinde alınmıştır.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0